

ségét is aláásó munkát végez zenész-kollégájok, hány szabad délutánját v. ünnepnapját kellett feláldoznia, hogy ezt az eredményt felmutathassa, melyet a többiek magától értetődőnek tartanak! Hát még ha a többieknek fogalmuk volna arról, hogy magának az előadásnak vezetése mily óriási fáradsággal, mennyi izgalommal jár!

Tisztelt hallgatóság! Mai felolvasásom csak általános szempontokból tárgyalja ezt a — meggyőződésem szerint — nagyfontosságú kérdést, de megvallom, megerőltetésembe került, hogy részletekbe ne bocsátkozzam, melyek a dolgokat minden oldalról megvilágíthatnák. Tudom azonban, hogy lehetetlen e helyen, e felolvasás keretében e legapróbb részletekig elmondjam mindazt, a mit e kérdésről a Pædagogiai Társaság becses figyelmébe szeretnék ajánlani. Fenntartom azonban magamnak, hogy egy még csak ezután kidolgozandó részletes tantervben bővebben is kifejtsem nézeteimet, és az egyes osztályok tananyagát is módszeresen feldolgozzam.

Egyelőre csak ki akartam mutatni, mily fontos a zene- és énektanítás a középiskolákban, s hogy az úgy, a hogy most üzik (ha ugyan *egyáltalán* üzik), fogyatékos, czéltalan és iránytalan.

Ha sikerült tisztelt hallgatóim érdeklődését e kérdés iránt annyira felkelteni, hogy az ügy fontosságát méltányolva, a tantervizio alkalmával annak szószólóivá válnának, s velem együtt azon volnának, hogy a zenének a kézepiskolákban méltóbb helyet biztosítsanak, akkor mai felolvasásommal elértem azt a czélt, a melyet magamnak kitűztem s akkor lesz szerecsém e kérdésről e helyen más alkalommal ismét szólni.

MAJOR J. GYULA.

KÜZDELEM A KERESKEDELMI FŐISKOLÁÉRT.

Azon élénk tollharcz, a mely a közel multban, több fővárosi lapban egy kereskedelmi főiskola felállítása mellett és ellen folyt, actualissá teszi, hogy azon füzettel foglalkozzunk, a mely nem rég *Kampf um die Handels-Hochschule* cím alatt Lipsésében megjelent.* A kereskedelmi főiskola kérdése Németországban is épen olyan vajudó állapotban van,

* *Kampf um die Handels-Hochschule*, von R. Beigel, Strassburg I/E., Herausgegeben von der Handels-Akademie Leipzig.

mint minálunk, és a küzdő pártok egy része ott is, egy már fennálló kereskedelmi akadémia kibővítése által tartja megoldhatónak a kereskedelmi főiskola kérdését, míg a másik párt a tudományos-, vagy műegyetemen kíván felállíttatni kereskedelem-tudományi facultást.

Ez utóbbiak közé tartozik e füzet írója *Beigel* is, a ki ezen eszmének már régi harczoisa.*

Míg nálunk inkább a felső-kereskedelmi iskolai tanárok képzése szempontjából foglalkoznak e tárggyal, addig *Beigel*, a kereskedők tudományos képzettsége tekintetéből kívánja a kereskedelmi tudományoknak, az egyetemek tanulmányi keretébe való felvételét és kimutatja, hogy csak még jobban gyengítené a kereskedőknek amúgy is csekély tekintélyét, ha magasabb kiképzésök, valamely már fennálló kereskedelmi iskolához csatoltatnék. *Beigel*, — helyesen — a kereskedelmi iskolák ügyét az állam kezébe óhajtja letenni, és e tekintetben főiskolai tervezete nemcsak a kivitel, hanem még az érvelés tekintetében is rendkívüli nagy megegyezést mutat azon tervezettel, melyet nálunk *Röser János* igazgató készített, és a mely szerintünk is egyedüli helyes megoldása volna a kereskedelmi főiskola kérdésének.

Beigel munkájának gondolatmenete a következő:

Az első fejezetben a kereskedelmi oktatás ügyének fejlődését adván, a magasabb kereskedelmi szakoktatás szükségességét fejtegeti. A huszadik század a népek létért való küzdelmének korszaka lesz, a kereskedelem-politika terén, és e küzdelemre a népeket elő kell készíteni. A jövő idők kereskedelmi viszonyai és alakulásai követelik, hogy azoknak az ifjaknak a látóköre lehetőleg tágíttassék, a kik hivatva lesznek, hogy később maguk is tevőlegesen avatkozzanak bele a nemzetek forgalmába. E látókör pedig az ismereteknek és a tudásnak magasabb mértékét követeli meg. A közönséges szakiskolai képzés és a routine ma már nem elégségesek. A bank-, tőzsde- és a szállítási ügyek nagy átalakulásai és rendkívüli fejlődése, a külfölddel való kereskedelmi összeköttetéseknek, szerződéseik és konzulátusok útján való fejlesztése, a részvénytársasági ügyek, a kereskedelmi törvényhozás, a nyomasztó anyagi és szellemi verseny stb. kívánják, hogy a magasabb kereskedelmi hivatásban működő ifjuság, magasabb képzésben és iskolázásban részesüljön. Erre nézve még misem történt Németországban. Három körülmény akadályozta eddig a kereskedelmi főiskolák alapítását.

* E nembeli művei: Vorschlag zur Erweiterung der technischen Hochschule zu Karlsruhe, durch eine Abtheilung für Handelswissenschaften. Die Nothwendigkeit eines Lehrstuls für Handelswissenschaften an den Universitäten. Strassburg 1893.

Braucht der Jurist Buchführungskenntnisse? stb.

1. A kicsinyülő lenézés, melyben eddig a kereskedő és speciális tudása részesült,

2. az önbecsülésnek és a modern szakképzettség iránti fogékony-ságnak hiánya, mely a kereskedelmi körökben uralkodott, és végre

3. az ellentállás, a melyet az egyetemek, a kereskedelmi tudományoknak a főiskolai tanulmányok keretébe való felvétele ellen támasztanak.

A következőkben Beigel, e három akadályozó körülményt tárgyalja bővebben. A kormánynak nincs helyes fogalma a kereskedelmi szakképzettségről, mert azon véleményben van, hogy a középiskolák a magasabb kereskedelmi pályára is eléggé előkészítenek; pedig nagyon csekély érintkezési pontok vannak azon tudás között, melyet a középiskola ad, és azon tudás között, melyre a kereskedőnek szüksége van. Nagyon elhibázottnak tartja azt az intézkedést, hogy a konzulok mellé, a kiknek kereskedelmi érdekeket is kell védeniök, csak jogilag képzett attachékat adnak, noha egy jogász, tanulmányai körénél fogva sem tudhatja azon ismereteket, melyeket a külkereskedelem egy konzulátusi hivatalnoktól megkíván. A jogásznak adjátok a jogot és közigazgatást, a kereskedőnek pedig hagyjátok a kereskedelmet és közgazdaságot — mondja Beigel.

Azután összehasonlíttja az egyetemek szervezetét a modern élet követelményeivel. Erősen kikel azok ellen, a kik azt állítják, hogy csakis a tiszta tudományok tanítása az egyetemek feladata, és hogy tisztán a praxist szem előtt tartó szakok nem tartoznak az egyetemek keretébe. Beigel szerint ez rég meghaladott nézet, melynek semmi alapja nincs. A legtöbb, egyetemet végzett embernek ma már a keserves megélhetésért kell küzdenie és bizony manapság az egyetemnek, az igazság után való tudományos kutatás mellett, a hasznossági szempontot is figyelembe kell vennie és praktikus embereket kell nevelnie, különben a merő igazság után való kutatásban a mai viszonyok között az egyetemet végzett emberek éhen halhatnak. Különben ma már pædagogiai szempontból sem utasítható el a praktikus szempontnak az egyetemi tanulmányokban való hangsúlyozása, mert csakis az absztrakt és konkrét gondolkodású munkára való nevelés által lesz az ifjúból *egész* ember. Adják hát fel az egyetemek megcsontosodott, de a kor szelleme által is meghaladott amaz álláspontjukat, hogy csupán a tudóshivatásra képezzenek és engedjenek helyet keretükben a kereskedelmi üzemtannak, a könyvviteltudománynak stb.-nek is.

A következő században — mondja Beigel — nehéz küzdelmet kell majd vívniök kereskedőinknek és gyárosainknak a világ piacán; azért még idejében meg kell adnunk a küzdőknek a szükséges stratégiai ismereteket és képességeket, hogy a harcot diadalmasan megállják.

Ezután bemutatván a kereskedelmi főiskolák kérdésének állapotát

az osztrák-magyar monarchiában, Francia-, Angol-, Orosz-, Olaszországban, Belgiumban, Svájcban, Amerikában és Japánban stb., áttér tulajdonképeni tárgyára: *hogyan oldható meg a kereskedelmi főiskolák kérdése és milyen legyen a magasabb kereskedelmi oktatás szervezete?*

Nem kíván külön önálló kereskedelmi főiskolát, hanem azt követeli, hogy

az egyetemeken kereskedelem-tudományi facultások, a technikai főiskolákon pedig a kereskedelmi tudományok számára tanulmány-szakok nyitassanak.

A kereskedelem-tudományi facultás az egyetemeken, a magasabb kereskedelmi hivatásban működő kereskedők számára állíttatnék és tisztán kereskedelmi tudást közvetítené, míg a technikai főiskolákon berendezendő kereskedelmi szakok, az iparos pályára készülő ifjak kiképzésére szolgálnának és technikai- és kereskedelmi ismereteket közvetítenének.

A tanulmányi idő 6 félévből állana 30—40 kötelezett órával.

Tanesszközökül szolgálnának:

1. Előadások. 2. Seminariumok. 3. Repetitoriumok. 4. Laboratoriumok. 5. Gyűjtemények. 6. Kirándulások. (Nagyipari mintaraktárak megtekintése). 7. Könyvtár. 8. Pályaművek.

Tantárgyak volnának:

I. *Általános képzettségű szakok.*

a) Történet (művelődés és kereskedelmi történet).

b) Földrajz (különös tekintettel a kereskedelmi és forgalmi viszonyokra).

c) Nemzetgazdaságtan.

II. *Kereskedelmi szakok.*

a) Könyvvitel-tudomány:

1. A kereskedelmi és ipari számtan.

2. Egyenlegtan.

3. Folyószámlatan.

b) Kereskedelmi és politikai számtan.

c) Általános kereskedelmi- és üzemtan.

d) Kereskedelmi levelezés.

e) Irodai munkálatok, és szerződés tan (ügyiratok).

III. *Technikai szakok.*

a) Bank-, tőzsde- és biztosítási ügyek.

b) Pénzügytan. (Finanzwissenschaft).

c) Kereskedelem-politika és vámügy.

d) Vegytan.

e) Physika.

IV. *Jogi szakok.*

a) Kereskedelmi-, váltó- és csődjog.

- b) Tengerészeti- és forgalmi jog.
- c) Állam- és közigazgatásjog.
- d) Népjog.
- e) Gazdasági- és szociális törvényhozás.

V. Nyelvészeti szakok.

- a) Modern nyelvek és irodalmaik.
- b) Rhetorika. (Gyakorlatok a szóbeli előadásban.)

A tanulmányi *cél* volna: a) alapos, önálló vezető erők képzése a kereskedői osztályban.

b) Olyan úttörő erők képzése, a kik a kiviteli kereskedelem számára új eladási területeket, piacokat kutatnának fel.

c) Kereskedelmi iskolai tanárok képzése.

d) Kereskedelmileg iskolázott közigazgatási hivatalnokok képzése az állam, a kerületek és a községek számára.

e) Konzulátusi helyettesek, ügyvivők képzése a német érdekek képviselésére a külföldön.

f) A modern kereskedelem-technikai ismeretek tudományos összegyűjtése és feldolgozása.

A kiállott vizsgálat után nyert oklevél képesítene a külföldi konzulátusi-, vagy a kereskedelmi minisztérium megfelelő ressortjában és a birodalmi bankban való szolgálatra, közgazdasági hivatalokra stb. Természetes, hogy a nagy magánvállalatok is inkább az ilyen diplomás kereskedőkkel töltenék be a magasabb állásokat.

A főiskolába való fölvételnek föltétele volna a *realiskolai érettségi bizonyítvány*.

A *tanítás* előadások és semináriumi gyakorlatok útján volna közvetítendő. A jogi tárgyakat, a kereskedelmi tudományok hallgatói a jogászokkal együtt hallgatnák, míg közvetlenül a kereskedelemhez tartozó tantárgyak oktatására külön tanszékek volnának a kereskedelmi tudományok hallgatói számára, a mely speciális tárgyak tanulásában való részvétel a többi szakok hallgatóinak is meg volna engedve.

Az egyes tantárgyak tanítására Beigel nem ad utmutatást, de kitézi a *célt*, a melyre az oktatásnak általánosságban törekedni kellene: «A hallgatók látókörének kibővítése, határozott cselekvési és világos gondolkodási képesség, és annak megismertetése, hogy a munkának végcélja nem a pénz- és vagyonszerzésben, nem az egyesek meggazdagodásában, hanem a közjóllét emelésében áll».

A tisztán praktikus szakokban arra volnának oktandók a hallgatók, hogy világos fogalmuk legyen «a tartozik és követel» és bankfolyószámlák, mérlegek lényegéről, az adminisztratív- és részvénytársasági könyvvitel mechanizmusáról. Ezenkívül meg kellene őket tanítani a kereskedelmi számtan előnyeinek praktikus használatára, a különböző

váltóformákra, chequekre, utalványok- és számlákra stb., valamint a kereskedelmi levelezésre és a modern nyelvekre». Az oktatásban, Beigel a könyvviteltannak, — mint tudománynak, a melynek saját története, saját nyelve és gazdag irodalma van, — lehető tágas teret kíván fentartani.

A tanszabadság a kereskedelem-tudományi szakra is teljes mértékben kiterjesztendő volna.

A tanári kart össze lehetne állítani első sorban azon tanárokból, a kik ma is olyan tudományokat adnak elő, a melyeket a kereskedelmi hallgatóknak is tanulniok kellene, és ezekhez járulnának aztán azok a tanárok, a kik a tisztán kereskedelmi tudományokat tanítanák.

Ezután még a tért jelöli ki Beigel, melyre az új facultás tudományos kutatásait kiterjeszthetné és a porosz államnak figyelmébe ajánlja tervezetét.

A kereskedelmi főiskola ügye Németországban, e füzet megjelenése óta már annyira előre haladt, hogy a szász kir. minisztérium, mely egy kereskedelmi főiskola felállításának szükségességét már előbb is elismerte, Lipcse városának és a lipcsei kereskedelmi kamarának anyagi támogatásával, április 25-dikén az első kereskedelmi főiskolát Lipcsében már meg is nyitotta. E kereskedelmi főiskola tervezetéről jövőre szólnunk.

VENDE ERNŐ.

AZ OLVASMÁNY-NAPLÓ.

Indítvány az olvasók apraja-nagyja számára.

I.

A mit ez alkalommal elmondandó vagyok, már régóta a nyelvem hegyén van, s most némely külső jelenség és újabb áramlat, a modern nyelvi irodalom növekvő fontossága és jelentősége arra késztet, hogy javaslatommal a nyilvánosság elé lépjek, abban a reményben, hogy elszáradó módszerességünk friss életre kap tőle.

Javaslatom veleje a következő meghatározásból érthető meg: *Az olvasmány-napló az olvasó (tanuló) összes olvasmányának maga készítette, állandóan, pontosan és kimerítően megírt jegyzéke és foglalatja (tartalomjegyzéke).*

Ben Akiba szálló-igévé vált mondása: «Nincs semmi új a nap alatt!» a mi tárgyunkra is talál. Majdnem minden népnek voltak kiváló eszű nagyjai, a kik ilyesmiről gondolkoztak és a maguk részére meg is